

DE KATHOLIEKE MISSIES IN BELGISCH-KONGO EN RUANDA-URUNDI

DOOR

J. VAN WING, S. J.

HET koninkrijk Kongo, hoofdstad San Salvador, dat zijn heerschappij over een belangrijk deel van Belgisch-Kongo uitstreckte, telde in de XVIe en XVIIe eeuw verscheidene Belgen onder zijn missionarissen : Jezuiten, Kapucijnen, Minderbroeders. Van deze missies waren op het grondgebied van onze kolonie, bij de ontdekking van Kongo-Lualaba, alleen enkele christelijke overleveringen bij de volkstammen van Neder-Kongo overgebleven. Maar vanaf het jaar 1880 werd het Missiewerk in twee katholieke missies hernomen, de ene door de Paters van de H. Geest te Boma, waar Pater Callewaert, de toekomstige stichter der missie van Noord-Katanga, vijf jaar later kwam werken; de andere op de westelijke oever van het Tanganika-meer te Mulweba; nadien werd deze laatste overgebracht naar Kibanga, waar Pater A. Vyncke zwoegde en stierf. Beide katholieke missies zijn de eerste van alle christelijke in Belgisch-Afrika in de XIXe eeuw gestichte zendingen.

Leopold II was steeds bezorgd Belgische missionarissen erheen te zenden, die naar zijn mening de voornaamste arbeiders moesten zijn van het christelijk beschavingswerk dat hij nastreefde. De Heilige Stoel begunstigde dit plan en behield het grondgebied van de Onafhankelijke Kongostaat voor aan de Belgische missiekrachten.

Door burgerlijke en pauselijke overheid aangemoedigd, worden de Belgische kloosterorden en Congregaties, voor het apostolaat in Kongo gewonnen en brengen daar, zowel op geneeskundig- en cultureel-

als op godsdienstig sociaal en onderwijskundig gebied, een indrukwekkend aantal werken tot stand, waarvan de kaart slechts een onvolmaakt beeld kan weergeven. Ook de historische ontwikkeling, die geleid heeft tot de huidige toestand op de kaart beschreven, kan hier niet volledig uiteengezet worden. We zullen er de voornaamste fasen van schetsen.

De Onafhankelijke Kongostaat is het tijdperk van de baanbrekers, van het beproeven en het rondtasten. Het werk is noch diepgaande noch samenhangend. De gemiddelde loopbaan van een missionaris duurt maar zes jaar; de oorzaken van hun vroegtijdig afsterven zijn de stoffelijke ontberingen en het derven van kinine. Daarbij komt nog de slaapziekte, die bijna alle tussen de jaren 1880 en 1905 gestichte missies verwoest heeft. Negen mannencongregaties en zes vrouwencongregaties zijn aan het werk; 211 missionarissen zijn reeds bezweken als slachtoffers van hun ijver en van het klimaat. In 1908 blijven er ongeveer 350 over.

Toen België de uitoefening van het soevereiniteitsrecht over de Kongolese grondgebieden overnam, bleef de regering trouw aan de missiepolitiek van koning Leopold II. Ze riep de hulp in van verscheidene kloosterorden, om zich te gelasten met de grensstreken : Katanga, Ubangi, Noord-Oosten; en vroeg ook Broeders van onderwijsinstituten om er het middelbaar- en het beroepsonderwijs te ontwikkelen.

Het geneesmiddel van de slaapziekte is gevonden, het regelmatig gebruik van kinine wordt overal ingevoerd. De gemiddelde leeftijd der missionarissen is

voortaan van langere duur, de ervaring der voorgangers wordt benut en de werken worden bestendig. Helaas, de oorlog komt hun ontwikkeling remmen; doch, als in 1918 de overwinning behaald is, geloven de missionarissen in de stevigheid van het bekeringswerk en betrouwen ze op de toekomst. Er zijn er ongeveer 650 op het einde van de oorlog.

Het nieuwe tijdperk 1918-1930 wordt gekenmerkt door een massa-deelneming van vrouwencongregaties, die zich aan de opvoeding der meisjes en de medische werken toewijden. Men telt er niet minder dan 27. De priestercongregaties zijn van 12 tot 21 gestegen en deze van de Broeders voor het onderwijs van 3 tot 6. In 1926 sluit de Regering met de nationale missies een schoolovereenkomst, die het vertrekpunt wordt van een voortdurende uitbreiding der opvoeding van de massa. Het vertrouwen in het zwarte ras openbaart zich in het oprichten van Klein seminaries en noviciaten; hetgeen de H. Stoel ten zeerste aanmoedigt.

Vanaf 1922 wordt Ruanda-Urundi in het Belgisch Missiegrondgebied opgenomen, en in 1927 wordt dit land het toneel van een wonderbare beweging die de volksmassa naar de leer van het Evangelie medesleept. In 1930 benadert het aantal missionarissen de 1800.

In datzelfde jaar 1930 wordt in Belgisch Kongo en Ruanda-Urundi de Apostolische Delegatie opgericht, pauselijk orgaan, dat alle missiewerken en verenigingen samenordent. Voordien bestond er reeds vanaf het jaar 1905 een soort eningsorganisme, gegrondvest op het beginsel van wederzijdse verstandhouding, namelijk het comiteit der Kongomissie-oversten. Dit organisme werkte in België en ook in Kongo op de conferenties der missie-oversten, die er principiëel alle drie jaar vergaderden.

De invloed van de Apostolische Delegatie heeft zich weldoende geopenbaard bij het inrichten van het onderwijs en vooral van de Klein- en Groot Seminaries voor de vorming van de inlandse clerus en ook van de noviciaten voor inlandse Broeders en Zusters.

Al de werken hebben zich uitgebreid dank zij de voortdurende aankomst van nieuwe Congregaties en de hulp van de inlandse priesters en geestelijken. Van 1931

tot 1947 zijn de priestercongregaties met vijf en die der Zusters met 26 vermeerderd.

De tweede wereldoorlog heeft het missiepersoneel hard beproefd en de bekeringsbeweging tegengehouden. Maar vanaf 1948 is het te kort aan werkkrachten hersteld; de verscheidene missiewerken worden allen opnieuw ter hand genomen. Het onderwijs wordt merklijk uitgebreid; weer is er een massabeweging ontstaan naar de Evangelieleer. Op het einde van dit overzicht, zal een tafereel de toestand in 1949 met nauwkeurige cijfers weergeven.

* * *

De kaart der katholieke missies bevat enkel twee essentiële aanduidingen, te weten: de grenzen van de kerkelijke Missiegebieden en de verblijfplaatsen der missionarissen, die wij missieposten noemen. Voor elke missiepost geven conventionele, in de verklaring uitgelegde tekens, inlichting over de verscheidene categorieën van het missiepersoneel dat er woont: priesters, Broeders voor het onderwijs, Europese Zusters, inlandse Broeders en Zusters. Zo heeft men een algemeen gedacht van de aldaar heersende bedrijvigheid.

Maar de werkzaamheden uitgeoefend in heel de streek, waarvan de post slechts het centrum is, kunnen op de kaart niet aangeduid worden. Onmogelijk immers er op aan te stippen alle landelijke dispensaria en de honderden door de Zusters bediende raadplegingscentra voor zuigelingen, de 15.000 landelijke scholen en de 23.000 verblijfplaatsen van katechisten met min of meer ingerichte katechumenaten, die regelmatig door de priesters bezocht en gecontroleerd worden.

Wat de kerkelijke missiegebieden betreft, op een landkaart der katholieke missies zijn deze even onontbeerlijk als de grenzen van de grondgebieden, districten en provinciën op een administratieve landkaart. In de katholieke Kerk is de rechtsmacht territoriaal ingedeeld en komt van de paus. De H. Stoel duidt de missiegebieden aan, vertrouwt de Evangelisatie ervan aan een kloosterorde of congregatie van priesters toe, en kiest er de persoon uit op dewelke hij het gezag overdraagt om het missiegebied te besturen. Dit laatste wordt soms

eenvoudig *missie* genoemd. Dan is het een *Missie „sui juris”*. Gewoonlijk heten de missiegebieden : Apostolische prefekturen of Apostolische Vikariaten.

De Apostolische Vikariaten zijn gewoonlijk met de bisschoppelijke waardigheid bekleed. De verblijfplaatsen van deze kerkelijke gezagdragers zijn allen op de kaart aangeduid. Deze van de vertegenwoordiger van de H. Stoel, de Apostolische Delegaat, die rechtsmacht bezit over gans het grondgebied van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi, bevindt zich te Leopoldstad.

Tot beter begrip van de huidige toestand der kerkelijke indeling is een beknopt geschiedkundig overzicht noodzakelijk om aan het ontstaan en de opeenvolgende omvormingen van de missiegebieden te herinneren.

In de maand Mei 1491 werd de eerste katholieke missie gesticht, die rechtsmacht uitoefende over een aanzienlijk gedeelte van het huidig Belgisch-Kongo. Haar hoofdzetel was Mbanza (d.i. stad) Kongo, hoofdstad van een koninkrijk, aan hetwelk zij haar naam gaf. Diezelfde naam ging over tot de grote stroom en daarna op de Onafhankelijke Kongostaat. Deze stad Kongo veranderde haar oorspronkelijke naam in die van San Salvador, toen, in 1597, haar voornaamste kerk, aan de heilige Verlosser (S. Salvador) toegewijd, tot de rang van kathedraal verheven werd.

Het koninkrijk Kongo strekte zich uit ten Noorden tot aan de Kwilu-Nyari (A.E.F.), ten Oosten tot aan de Wamba, ten Zuiden tot aan Loanda. Het werd officieel een christelijk koninkrijk onder de regering van Alfonso I (1500-1541), die een groot koning en een groot kristen was. Hij spaarde geen moeite om het Geloof en de christelijke beschaving in zijn land te verspreiden. Een van zijn zonen, Hendrik, te Lissabon opgevoed, werd er bisschop gewijd en kwam naar zijn geboorteland terug om er het Evangelie aan het volk te prediken. Alfonso had de oprichting van een bisschopszetel in zijn hoofdstad gehoopt. Maar Portugal koesterde andere plannen. Door de Bulla „*Aequum reputamus*” van 3 November 1534, werd het bisdom San Tome gesticht met rechtsmacht over het koninkrijk Kongo, en het Padroado-regime werd op de kusten van Afrika ingericht zoals in Indië.

Nochtans, wegens de verwijdering van San Tome

en de verkeersmoeilijkheden, was het onmogelijk een geregelde bisschoppelijke werking uit te oefenen in het bestuur der missies van Kongo, waar Franciskanen, Dominikanen, reguliere Kanunnikken van S. Jan Evangelist, alsook inlandse en portugese seculiere priesters werkzaam waren. Daarom vroeg een bisschop uit San Tome aan de Paus een bisschopszetel in San Salvador zelf op te richten. Deze wens werd door de Bulla „*Super specula militantis Ecclesiae*” van 20 Mei 1597 verwezenlijkt. Doch dertien jaar nadien werd de zetel overgebracht naar Loanda, die de hoofdstad van Angola geworden was.

Nog eens te meer zegevierden de politieke belangen van Portugal over de geestelijke belangen van Kongo. Zolang de sterke persoonlijkheid van Alfonso over het land heerste, had er het bekeringswerk ongeveer aanhoudend kunnen doorgezet worden. Maar hij had geen opvolger naar zijn aard en daarbij de troonopvolging geschiedde zelden zonder onlusten. Een sterk gecentraliseerde macht diende de belangen niet van de Portugese handel, vooral niet van de slavenhandel, die het meest winstgevend was. Ook verstonden de Portugezen de kunst om de kiezers te verdelen en voor de gekozen prins mededingers te verwekken. Om deze redenen moest het evangelisatiewerk steeds herbegonnen worden. Van 1540 tot 1654 waren er, benevens de portugese, halfblanke en inlandse seculiere priesters, ook Franciskanen en tweemaal Jezuiten aan het werk.

Om aan de nadelige, op het Padroado gegronde politieke invloed van Portugal te ontsnappen, richtte de H. Stoel de Apostolische Prefektuur van Kongo op en vertrouwde deze aan de Italiaanse Kapucijnen toe. Deze Prefektuur behelsde de kuststreek, ten Noorden tot vlak vóór San Tome, ten Zuiden tot aan de grenzen van Angola en ten Oosten tot over de Kwango. De eerste Kapucijnen kwamen aan in 1645 en de laatste vertrok in 1834. Ondanks hunne standvastige toewijding, gelukten ook zij er niet in de missiewerken blijvend in stand te houden.

In 1841 werden de paters van de H. Geest belast met het Apostolisch Vikariaat van beide Guinea's, dat zich uitstreckte van Senegal tot aan de monding van de Oranjestroom. De Apostolische Prefektuur van Kongo,

die in dit overgroot Vikariaat was ingesloten, werd hun toevertrouwd. In 1874 stichtten ze een missiestatie te Nemlao, ten Noorden van Banana, en vandaar vertrokken ze om zich in het begin van 1880 te Boma te vestigen : de eerste missiepost, die in de moderne tijden op het huidig grondgebied van Belgisch-Kongo opgericht werd.

Sedert enkele jaren hadden zich op de kaart de hoofdtrekken van Centraal-Afrika scherper afgetekend, meer nog ten Oosten dan ten Westen van Kongo. Door tussenkomst van Kardinaal Lavigerie, besloot de H. Stoel er vier missiegebieden op te richten, namelijk : Victoria Nyanza, Tanganika, Noord-Kongo en Zuid-Kongo. Alle vier werden aan de sociëteit van de Witte Paters toevertrouwd. Op het grondgebied dat de Onafhankelijke Kongostaat zou worden, stichtten ze den 28 November 1880 een eerste Missiepost te Mulweba, op de westelijke oever van het Tanganikameer, een tweede te Kibanga op 11 Juni 1883, een derde te Kapalwe op 12 September 1884, en hetzelfde jaar een vierde te Kwamouth, aan de monding van de Kasai.

Bij zijn officieel ontstaan in 1885, bevond zich aldus de Onafhankelijke Staat, op het gebied van missierechtsmacht, in vijf gewesten verdeeld ; alle vijf aan twee Franse Congregaties toevertrouwd, die toen maar enkele Belgische leden telden. Die toestand stemde niet overeen met de inzichten van de Stichter. Vroeger had deze persoonlijk de nodige stappen gedaan : bij de Congregatie van Scheut in 1876 en 1884 en bij het Gezelschap Jesu in 1879 en 1885, om van deze Instituten de stichting van Belgische Missies te bekomen. Maar noch het een noch het ander korps was toen in staat aan de Koning voldoening te schenken. Deze richtte zich vervolgens tot het Belgisch Episcopaat, dat in 1887 het Afrikaans seminarie te Leuven opende, om er seculiere priesters te vormen voor de Belgische missies in Afrika.

In het volgend jaar nam de congregatie van Scheut het Afrikaans Seminarie over en aanvaardde de Kongo-missies. Op 11 Mei 1888 richtte Leo XIII *het Apostolisch Vikariaat van de Onafhankelijke Kongostaat* op en vertrouwde het aan de Scheutisten toe. Dit Vikariaat behelsde heel het grondgebied van de Onafhankelijke Staat, uitgenomen het Noord-Oosten, dat met het

huidige Apostolisch Vikariaat van het Albertmeer overeenkomt, en de streek der grote Meren, die thans de beide Vikariaten van Boudewijnstad en van Kivu uitmaakt. Deze laatste streek werd in 1886 van het Provikariaat van Tanganika gescheiden en als Provikariaat van Boven-Kongo opgericht om, volgens het inzicht van de H. Stoel, het actie-terrein te worden van de Belgische leden der Sociëteit van de Witte Paters. In 1893 nam P. V. Roelens het bestuur ervan over en in 1895 werd hij er de eerste Apostolische Vikaris. De naam werd veranderd in die van Apostolisch Vikariaat van Boudewijnstad in 1929, toen het Noordelijk gedeelte ervan afgezonderd werd om het Apostolisch Vikariaat van Kivu te worden.

Wat de streek van Ituri in het N.O. betreft, ze bleef afhankelijk van het aan de Witte Paters toevertrouwd Apostolisch Vikariaat van Victoria-Nyanza. Wanneer dit onmetelijk Vikariaat later in drie delen verbrokkeld werd, ging Ituri over tot het Vikariaat van Noord-Nyanza, nadien Vikariaat van Uganda genoemd. Een eerste missiepost werd er te Kilo in 1911 door de Witte Paters gesticht. In 1922 bezat de streek vier posten en werd ze tot Apostolische Prefektuur verheven, die in 1933 Apostolisch Vikariaat van het Albertmeer werd.

In het overige gedeelte van Kongo komt de ontwikkeling van de missies en hun hiërarchische inrichting overeen met achtereenvolgende verdelingen van het Apostolisch Vikariaat van de Onafhankelijke Kongostaat. De naam veranderde in 1908, toen de Onafhankelijke Staat een Belgische Kolonie werd, en de nieuwe naam : „Apostolisch Vikariaat van Belgisch-Kongo” verdween reeds in 1919, wanneer ervan gescheiden werd het Apostolisch Vikariaat van Nieuw-Antwerpen, dat nu Apostolisch Vikariaat van Lisala heet.

De paters van Scheut, die zich met het onmetelijk Apostolisch Vikariaat van de Onafhankelijke Kongostaat hadden gelast, stichtten er van het begin af een missiepost in elk deel dat later een Apostolisch Vikariaat zou worden : Berghe-St Maria (1888) aan de monding van de Kasai ; te Moanda (1889) aan de kust van de Atlantische Oceaan ; Nieuw-Antwerpen (1889) aan de bocht van de stroom ; Luluaburg (1891) op de Kasai. Berghe-St. Maria moest in 1900 verlaten worden, maar

't jaar te voren was een missie gevestigd te Leopoldstad-West. De vier oorspronkelijke stichtingen zijn de Apostolische Vikariaten geworden van Luluaburg (1917) Leopoldstad (1919); Lisala (1919) en Boma (1934); alle vier aan de Congregatie van Scheut toevertrouwd.

In 1893 kwamen de eerste Jezuïetenkaravanen aan. Ze werden belast met de evangelisatie van een deel van Neder-Kongo en van het Kwangodistrict. Eerst als Kwangomissie *sui juris* opgericht, werd hun grondgebied in 1903 Apostolische Prefektuur, in 1928 Apostolisch Vikariaat, en eindelijk in 1931 werd het in twee afzonderlijke Apostolische Vikariaten verdeeld: het Vikariaat van Kisantu en het Vikariaat van Kwango.

Het volgend jaar vestigen zich de Trappisten uit Westmalle te Bamanja, bij Coquilhatstad en, onder de rechtsmacht van de Apostolische Vikaris van de Onafhankelijke Kongostaat, evangeliseren zij de streek tot aan de komst van de Missionarissen van het H. Hart in 1924.

In 1897 ontvangt Stanleyfalls de eerste Priesters van het H. Hart. Hun missie wordt in 1904 Apostolische Prefektuur van Stanleyfalls en in 1908 tot Apostolisch Vikariaat van dezelfde naam verheven. In 1941 wordt deze missie het Apostolisch Vikariaat van Stanleystad, wanneer de Nepokostreek ervan afgescheiden wordt om het Apostolisch Vikariaat van Wamba uit te maken, eveneens aan de Priesters van het H. Hart toevertrouwd. In 1929 werden er de missies van Beni en Kimbubu met hun omstreken aan de Paters Assumptionisten afgestaan. Deze missie, in 1934 „*sui juris*”, werd in 1938 tot de rang van Apostolisch Vikariaat van Beni verheven.

In 1898 werd van het Vikariaat van de Onafhankelijke Kongostaat de Uelestreek afgescheiden, waarmee de Norbertijnen van Tongerlo zich gelastten. Hun missie wordt terstond als Apostolische Prefektuur opgericht. Ze zal later aan drie Vikariaten en een Prefektuur het ontstaan schenken.

Het jaar daarop kwamen de Redemptoristen te Matadi aan, om er bij de Spoorwegmaatschappij Matadi-Leopoldstad het geestelijk bestuur over te nemen, dat er sedert acht jaar door priesters uit het Bisdom Gent waargenomen werd. Terzelfder tijd evangeliseerden zij

de streek. Hun missie werd in 1911 Prefektuur en in 1930 Apostolisch Vikariaat.

Om de antikongolese campagne te bestrijden, die in Engeland was ingezet en door de protestantse missionarissen gesteund werd, verkreeg de Soevereine Vorst de deelneming van een Engelse missiesociëteit aan het bekeringswerk van de Onafhankelijke Kongostaat. In 1905 vestigden zich de Paters van Mill-Hill in de Lulongastreek. Hun missie, in 1926 als Prefektuur opgericht, werd in 1946 het Apostolisch Vikariaat van Basankusu.

De paters van de H. Geest, die in 1888 hun missies van Boma en Kwamouth ten dienste van het Vikariaat van de Onafhankelijke Kongostaat verlaten hadden, kwamen in 1907 terug in de streek van het tweede baanvak op de spoorweg der Grote Meren, die toen in aanleg was. Hun missie, in 1911 als Prefektuur opgericht, werd in 1935 het Apostolisch Vikariaat van Noord-Katanga.

Wanneer het bestuur van de Onafhankelijke Kongostaat door België werd overgenomen, deed de Regering beroep op verscheidene Belgische kloosterorden om aan de Evangelisatie van de Kolonie deel te nemen. Op het ogenblik dat zij de soevereiniteitsrechten van het bijzonder Comiteit van Katanga overnam, verkreeg ze de medewerking van de Paters Benediktijnen uit Sint Andries en van de Salesianen. Het aan de Benediktijnen toevertrouwd grondgebied, in 1910 als Apostolische Prefektuur opgericht, werd in 1923 het Apostolisch Vikariaat van Katanga. De Salesianen richtten eerst te Elisabethstad een college voor Europese jongens en een beroepsschool voor inboorlingen in. Later belastten zij zich met de evangelisatiewerken in de uithoek van Sakania. Hun missie, in 1925 als Apostolische Prefektuur van Hoog-Luapula opgericht, werd in 1939 tot de rang van Vikariaat van Sakania verheven.

De paters Kapucijnen, aan dewelke Katanga eerst aangeboden werd, namen het geestelijk bestuur van Ubangi op zich. De Apostolische Prefektuur van deze naam, vanaf 1911 opgericht, werd in 1935 Vikariaat.

Hetzelfde jaar 1911 werd, door de tussenkomst van de Apostolische Prefekt van Uele, het Oostelijk deel van zijn grondgebied aan de Paters Dominikanen toevertrouwd en tot Prefektuur van Oost-Uele verheven.

In 1924 Vikariaat geworden, heet het sinds 1926 Apostolisch Vikariaat van Niangara.

Op aanvraag der Paters Norbertijnen, gingen de Kruisheren in 1920 ook in Uele werken. Hun in het Noorden gegroepede missies werden in 1926 als Prefektuur en in 1937 als Apostolisch Vikariaat van Bondo opgericht. Hetzelfde jaar zag de oprichting van de Prefektuur van Lolo ten bate van de Norbertijnen uit Postel, die vanaf het begin der Uelemissie met hun Konfraters uit Tongerlo hadden samengewerkt. De missie van deze laatste wordt sindsdien het Apostolisch Vikariaat van Buta genoemd.

Na de eerste wereldoorlog deed het Apostolisch Vikariaat van de Kasai beroep op verscheidene Belgische Instituten. In 1920 kwamen de Minderbroeders het Oostelijk gedeelte van dit groot Vikariaat en het Westelijk gedeelte van de Katanga-Prefektuur der Paters Benediktijnen bezetten. Twee jaar nadien werd de Apostolische Prefektuur van Lulua-Midden Katanga gesticht. In 1934 werd ze tot de rang van Vikariaat verheven. In 1948 werd het Oostelijk deel ervan aan de Minderbroeders uit de Zuid-Belgische Provincie der orde afgestaan, onder de naam van Apostolische Prefektuur van het Moeromeer. Het Vikariaat heet nu Apostolisch Vikariaat van Lulua.

In 1931 snelden de Passionisten Scheut ter hulp in het Noorden van het Kasai-Vikariaat. In 1936 krijgen ze de Apostolische Prefektuur van Tshumbe, die Vikariaat werd in 1947.

Hetzelfde jaar 1931 kwamen de paters Oblaten van Maria Onbevlekt de Jezuiten helpen in het Oosten van Kwango. Die streek, bij een deel van het Kasai-Vikariaat gevoegd, wordt in 1937 als Apostolische Prefektuur, en daarna, in 1948, als Vikariaat van Ipamu opgericht.

Dezelfde hulpkreet had het Apostolisch Vikariaat van Nieuw-Antwerpen (nu Lisala) naar het vaderland toegezonden, eerst om de Paters Trappisten te vervangen, die zich uit de streek van Coquilhatstad terugtrokken. In hun plaats kwamen de Missionarissen van het H. Hart, die in 1924 de Apostolische Prefektuur van Tshuapa tot werkterrein ontvingen. Deze Prefektuur werd in 1932 Apostolisch Vikariaat van Coquilhatstad.

In 1926 kwamen de Paters Lazaristen, die zich eerst met het grondgebied van Bikoro gelastten en daarna de twee streken van Lukolela en Bolobo overnamen uit het Vikariaat van Leopoldstad.

Deze missie werd in 1930 *sui juris* en tien jaar later de Apostolische Prefektuur van Bikoro.

Na de 28 Missiegebieden van Belgisch Kongo, komen deze van Ruanda-Urundi aan de beurt : want deze streek is sedert 1922 in hetzelfde missie-organisme opgenomen. De kerkelijke indeling van beide grondgebieden onder Belgische voogdij heeft de volgende stadia doorgemaakt.

Dit land, toentertijd nog weinig bekend, werd in 1878 bij het missiegebied van Tanganika ingelijfd. Deze missie werd in 1880 Provikariaat van Tanganika. Als in 1894 het Apostolisch Vikariaat van Zuid-Nyanza gesticht is, wordt Ruanda eraan verbonden; terwijl Urundi voort van het Apostolisch Vikariaat van Tanganika blijft afhangen. Op het einde van het jaar 1895 wordt Urundi aan het Vikariaat van Unianyembe toegevoegd.

Evenals de kerkelijke indeling, volgt de evangelisatie verschillende wegen in de twee landen. Op Urundi vangt het bekeringswerk aan in 1879, doch duurzaam wordt het pas vanaf 1896. In Ruanda begint het eerst in 1900, maar het wordt er onafgebroken doorgezet.

In 1912 wordt Ruanda van het Vikariaat van Zuid-Nyanza gescheiden, om samen met Urundi en Uhe, deze beide uit het Vikariaat van Unianyembe, een nieuwe eenheid te vormen, namelijk : het Apostolisch Vikariaat van Kivu. Toen Ruanda en Urundi Belgische mandaatgebieden werden, in 1922, zijn ze sindsdien als afzonderlijke Vikariaten ingericht volgens de politieke grenzen van ieders grondgebied. Eindelijk in 1949 wordt de Noorderstreek van Urundi, met Ngozi als centrum, van het Vikariaat van Urundi gescheiden en als Apostolisch Vikariaat van Ngozi opgericht. Het overige grondgebied van Urundi maakt het Apostolisch Vikariaat van Kitega uit.

* * *

In de 31 hierboven vermelde missiegebieden werken, naast de leden van het religieus Instituut, aan hetwelk

het grondgebied door de H. Stoel werd toevertrouwd, ook missionarissen uit andere Instituten, hetzij priesters, hetzij Broeders of Zusters.

In 1949 zijn er aldus vijf priesterinstituten in de Kongomissies medewerkzaam : In het Vikariaat van Luluaburg bezetten de Paters Jozefieten, sedert 1929 ter hulp gekomen, drie missieposten : Bena Makima, Mushenge en Port-Francqui.

Sinds 1931 werken de Paters van de H. Harten (Picpussen genaamd) in het Vikariaat van Leopoldstad. Ze evangeliseren de drie in de Kasaiprovincie gelegen gewesten : Dekese, Lomela en Kole.

Het in de Oost-provincie gelegen gedeelte van het Vikariaat van Lisala is aan de Paters Monfortanen toevertrouwd. In het Jaar 1933 aangekomen, besturen zij er zes missieposten.

Sedert 1937 werken de Kanunnikken van Lateranen uit de Abdij van Bressoux bij Luik in het Vikariaat van Stanleystad. Ze bezetten er de posten : Punia, Kailo en Kasesa.

Ten slotte hebben de Aalmoezeniers van de Arbeid in 1947 de Kipushi-missie in het Vikariaat van Katanga overgenomen.

* *
* *

De inlandse priesters behoren niet tot een religieus Instituut; zij maken de seculiere geestelijkheid uit, zoals deze in Europa, alleen van de kerkelijke overheid afhankelijk. Ze besturen reeds een groot aantal missieposten; andere werken samen met de Europese priesters en maken deel uit van hun communiteit, die de post bestuurt. De landkaart vertoont geen onderscheid tussen posten van inlandse geestelijken en posten door blanke missionarissen bestuurd. Ze onderscheidt ook niet de Broeders uit een Europees religieus Instituut, die in gemeenschap werken met hun collega's-priesters.

De kaart merkt met een bijzonder teken de gemeenschappen van de Broeders voor het onderwijs. Deze nemen een heel belangrijke plaats in op onderwijsgebied in Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi. Ze besturen er een groot aantal officiële en missiescholen,

vooral normaalscholen. Zij behoren tot zes Congregaties :

Broeders der christelijke scholen (1909),
Broeders van Liefde (1911),
Broeders Maristen (1911),
Broeders van S. Gabriël (1928),
Broeders van O.L. Vrouw van Lourdes (1929),
Broeders Xaverianen (1931).

Op de kaart worden de gemeenschappen van inlandse Broeders ook aangeduid. Deze behoren tot congregaties door de kerkelijke overheden gesticht ten dienste van hun afzonderlijk missiegebied.

De congregaties van kloosterzusters, die aan de evangelisatie van Belgisch Afrika deelnemen, zijn zeer talrijk, meer dan 65. We noemen hier enkel deze die er vóór 't jaar 1900 werkzaam waren :

De Zusters van Liefde uit Gent (1891),
De Zusters van O.L. Vrouw van Namen (1894),
De Witte Zusters (1895),
De Zusters Franciscanessen Missionarissen van Maria (1896),
De Zusters van het kostbaar Bloed (1898),
De Zusters van Berlaar (1899).

In het kader der katholieke missies zijn ze allen aan een taak gewijd waar ze onmisbaar zijn : het onderwijs en de opvoeding van de meisjes en van de vrouwen, gasthuiswerken en medico-sociale werken ten gunste van moeder en kind.

Met of naast de blanke Zusters, werken verscheidene honderde inlandse Zusters. Meestal behoren zij tot congregaties, die ter plaats door de kerkelijke overheden werden gesticht ten dienste van hun eigen missiegebied.

De gemeenschappen van iedere categorie worden door een speciaal teken op de kaart aangeduid. Hun werkzaamheid op geneeskundig gebied wordt op bijzondere wijze aangestipt telkens zij de bediening van een gasthuis of van een moederhuis insluit.

Ten slotte moet ik aan mijn collega, E.P. V. Goemé, mijn oprechte dank betuigen voor zijn kostbare medewerking.

STATISTIEKEN VAN DE KATHOLIEKE MISSIES IN BELGISCH-KONGO EN RUANDA-URUNDI

Op 30 Juni 1949

Missiegebieden	31		
Missieposten	483		
Priesters-missionarissen	1.697		
Inlandse priesters	264		
Broeders-missionarissen	628		
Inlandse Broeders	313		
Zusters-missionarissen	1.907		
Inlandse Zusters	505		
Groot seminaries	5	Seminaristen	360
Klein seminaries	24	Klein-seminaristen	1.697
Inlandse katholieken	3.472.020	Katechumenen	962.195
Lagere Scholen	17.621	Leerlingen	905.937
Middelbare Scholen	121	Leerlingen	13.065
Gasthuizen en verpleegoorden	568	Verpleegde zieken	17.604.600
Melaatshuizen	56	Moederhuizen	192

LITERATUUR

ABBÉ CORMAN : Annuaire des Missions Catholiques du Congo Belge. Brux. 1924. Id. 1935.

J. VAN WING S. J. - V. GOEMÉ S. J. : Annuaire des Missions Catholiques au Congo Belge et au Ruanda-Urundi. Brux. 1949.

Mgr. J. CUVELIER en J. BOON C.S.S.R. : Het Oud Koninkrijk van Kongo. Brugge. 1941.

FR. GEERTS : De Witte Paters in Afrika. (In *Nieuw Afrika*, Antwerpen 1939, Blz. 10 en vv.)

Id. : Ontwikkeling der Kerkelijke Indeling en der Kerkelijke Hiërarchie in Belgisch-Kongo. (in *Kerk en Missie*. Brussel, 1943 blz. 40 en vv.)

A. ROEYKENS O.M. Cap. : Les Pères du Saint-Esprit et l'acceptation de la Mission du Congo au XIXe siècle. (*Aequatoria* : Coquilhatville 1950 pp. 67 et ss. ; pp.93 et ss.)

PROYART : Histoire de Loango, Cacongo et autres royaumes d'Afrique. Paris 1776, 2 vol.
Guide des Missions Catholiques. Paris 1937.